

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Mandraburcă împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ favorabil,

împotriva deciziei din 13 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 3ra-306/24
NR. PIGD 2-22001687-01-3ra-02042024)*

Instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară cu privire la momentul de când urmează a fi achitată pensia recalculată

Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, jud. V. Chisilița,
Curtea de Apel Chișinău, jud. Gh. Mîra, Gr. Dașchevici, A. Bostan,

20 noiembrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Oxana Parfeni,

Ion Malanciuc, *judcători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 05 ianuarie 2022, Victor Mandraburcă a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea recalculării mărimii pensiei și achitării diferenței pensiei recalculate.

2. În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, prin certificatul nr. 34/38-9654 din 13.10.2021 eliberat de către IGP, Inspectoratul de Poliție Florești se confirmă ca a îndeplinit serviciul neîntrerupt în cadrul subdiviziunilor MAI în perioada de la 25.06.1991 până la 04.09.2009. Vechimea calendaristică în serviciul MAI la data concedierii (04.09.2009) a constituit 18 ani 02 luni 09 zile.

3. În calculul vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei a fost inclusă perioada serviciului militar activ calculată conform art. 18 lit. d) al Legii nr. 1544 din 23.06.1993, de la 25.05.1988 până la 23.06.1990 în calitate de polițist-șofer al izolatorului de detenție provizorie al CPR Florești, total 02 ani 01 luni și 01 zile. Totodată urmează a fi luate în calcul perioadele: de la 25.06.1991 până la 16.05.1994 în calitate de polițist al izolatorului de detenție provizorie al CPR Șoldănești; de la 14.07.2008 până la 24.09.2009 în calitate de polițist, polițist-șofer al izolatorului de detenție provizorie al CPR Florești.

4. A mai indicat reclamantul că, perioadele menționate constituind 04 ani 00 luni și 11 zile cu coeficientul (1:1), iar cu coeficientul (1:2) 08 ani 00 luni 22 zile. Potrivit informațiilor gestionate de către MAI, vechimea în muncă (cu avantaje) lui Mandraburcă Victor pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art. 13 lit. a Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și a sistemului penitenciar nr. 1544 din 23.06.1993, la data de 04.09.2009 a constituit 24 ani 03 luni și 21 zile.

5. A menționat reclamantul că, în conformitate cu prevederile art. 51 al Legii nr. 1544 din 23.06.1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și a sistemului penitenciar, a ordinului nr. 96 din 20 martie 2018 cu privire la recunoașterea

unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militari din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, recalcularea pensiei în virtutea recunoașterii activității sale în izolatorul de detenție provizorie al IP Șoldănești pentru o lună de serviciu - două luni vechime de muncă.

6. A relatat că, la data de 22.11.2021, CTAS Șoldănești, prin decizia nr. 45/2021/22243 a emis refuz prin care a invocat că temei de recalculare a pensiei nu este. La data de 14.12.2021 a depus cerere prealabilă privind anularea refuzului CTAS Șoldănești. Prin răspunsul CNAS nr. M-2357/21 din 28.12.2021 a fost emis refuz în satisfacerea cererii prealabile invocând: „temei de anulare a deciziei nr. 45/2021/22243 din 22.11.2021 emisă de CTAS Șoldănești, nu este”. Răspunsul CTAS Șoldănești din 22.11.2021 precum și decizia CNAS nr. M-2357/21 din 20.12.2021 contravin legislației, actelor subordonate legii precum și practicii judiciare în asemenea cauze.

7. Reclamantul a susținut că, în conformitate cu pct. 7 lit. a) b) din Hotărârea Guvernului cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și sistemului penitenciar nr. 78 din 21 februarie 1994, la calcularea vechimii în muncă la stabilirea pensiei pentru vechime în muncă conform Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și a sistemului penitenciar se ia în considerare: Poliției de Frontieră, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și a sistemului penitenciar, se acordă două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, în instituții penitenciare de tip închis, izolatoarele de urmărire penală și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări de subteran. Astfel, este evident că izolatoarele de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie) și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, sunt entitățile care cad sub incidența reglementărilor pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994. Astfel din esența normelor de drept enunțate este de înțeles că pentru calcularea vechimii în munca cu acordarea înlesnirilor reglementate de lit. d) pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 este necesar ca persoana să întrunească două condiții și anume: să-și execute serviciul într-o instituție subdiviziunea căreia este în pct. 8 a Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 și să-și exercite serviciul nemijlocit în închisori, izolatoare de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie) și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici.

8. De asemenea, a mai relatat că, condiția esențială în sensul pct. 8 lit. d.) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, este că instituția în care persoana își exercită serviciul să asigure paza, escortarea și deținerea persoanelor reținute și arestate în izolatoarele de urmărire penală (de detenție provizorie) și nu apartenența instituției la Departamentul Instituțiilor Penitenciare. Anterior emiterii ordinului MAI nr. 96 din 20.03.2018, practica judiciară este uniformă, astfel încât instanțele admiteau toate cererile de chemare în judecată către MAI în condițiile legii nr. 1544 și pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994. Urmare acestui ordin, persoana interesată este în drept de a solicita confirmarea MAI pentru atestarea faptului întrunirii vechimii în muncă pentru o lună de serviciu - două luni vechime de muncă.

9. A solicitat reclamantul: anularea refuzului CTAS Șoldănești prin decizia nr. 45/2021/22243 din 22.11.2021; anularea refuzului CNAS prin decizia nr. M-2357/21 din 20.12.2021; obligarea CNAS la recalcularea pensiei lui Mandraburcă Victor cod personal: 097110387806 de la 04.09.2009 în virtutea recunoașterii activității sale pentru o lună de serviciu - două luni vechime de muncă cu includerea perioadelor de la 25.06.1991 până la 16.05.1994, de la 14.07.2008 până la 24.09.2009 ceea ce constituie 04 ani 00 luni și 11 zile cu coeficientul (1:1), iar cu coeficientul (1:2) 08 ani 00 luni 22 zile; obligarea CNAS să achite lui Mandraburcă Victor cod personal: 097110387806 diferența pensiei recalculate în raport cu pensia primită pentru perioada anterioară, începând cu 04.09.2009.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

10. Prin hotărârea din 29 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani), acțiunea reclamantului a fost admisă. S-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Șoldănești nr.45/2021/22243 din 22 noiembrie 2021 și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. M-2357/21 din 20 decembrie 2021, emisă la soluționarea cererii prealabile. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual prin care să dispună recalcularea mărimii pensiei pentru vechime în muncă stabilită lui Victor Mandraburcă reieșind din vechimea totală de 24 ani 03 luni și 21 zile și să achite diferența pensiei recalculate începând cu data stabilirii inițiale, 05 septembrie 2009.

11. La 21 aprilie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 29 martie 2023, solicitând casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă acțiunea.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

12. Prin decizia din 13 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins cererea de apel declarată de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 29 martie 2023 a Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani).

13. În susținerea poziției sale instanța de apel a invocat că a fost stabilit cu certitudine faptul că, lui Victor Mandraburcă, i-a fost apreciată pensie pentru vechime în muncă, pensie a lucrătorilor în instituțiile de forță, din 05 septembrie 2009, în mărime de 50% din salariu, ținând cont de vechimea în muncă totală de 20 ani. Potrivit încheierii de stabilire a pensiei și actelor anexate la dosarul administrativ, Victor Mandraburcă a demisionat, din funcția de plutonier, polițist șofer al izolatorului de detenție provizorie al CPR Florești, cu dreptul de a beneficia de pensie pentru vechime în muncă. Potrivit încheierii de stabilire a pensiei pentru vechime în muncă, Victor Mandraburcă, începând cu 05 septembrie 2009, beneficiază de pensie pe linia MAI pentru vechime în muncă de 20 ani, în mărime de 50% din suma soldei.

14. A reținut instanța de apel că, conform certificatului nr.34/38-9654 eliberat de IP Florești IGP MAI la 13 octombrie 2021 lui Victor Mandraburcă, pentru perioada de activitate a acestuia de la 25.06.1991 până la 16.05.1994 în calitate de polițist al izolatorului de detenție provizorie al CPR Șoldănești și de la 14.07.2008 până la 24.09.2009 în calitate de polițist, polițist-șofer al izolatorului de detenție provizorie al CPR Florești, i-a fost calculată o vechime în muncă cu înlesniri (2 zile pentru 1 zi de serviciu). Vechimea totală în muncă fiind calculată în mărime de 24 ani 03 luni și 21 zile.

15. A menționat că, prima instanță just a statuat că, în perioadele, pentru care se solicită calcularea vechimii în muncă cu avantaje, Victor Mandraburcă întrunește condițiile legale ca să beneficieze de calcularea pensiei urmare a calculării vechimii în muncă cu avantaje pentru perioadele de referință, în sensul solicitărilor formulate de către reclamantul/intimat.

16. Mai mult, potrivit ordinului nr. 96 din 20.03.2018, Ministerul Afacerilor Interne a ordonat: acordarea înlesnirilor două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, corpului de ofițeri și subofițeri din cadrul subdiviziunilor, autorităților administrative și instituțiilor din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, pe perioada activității în cadrul subdiviziunilor de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute și arestate în izoloarele de urmărire penală, care urmează a fi luate în considerare la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei în conformitate cu prevederile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a

persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23.06.1993

17. De asemenea, a mai remarcat instanța de apel că, aplicabilitatea Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.02.1994 și ordinului MAI nr. 96 din 20.03.2018, este deja determinată de angajator, care doar urma să fie reținută de către autoritatea pârâtă și, respectiv, efectuate acțiunile corespunzătoare de recalculare a vechimii în muncă în privința reclamantului/ intimat Victor Mandraburcă.

18. A concluzionat că, prima instanță întemeiat a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Șoldănești nr.45/2021/22243 din 22 noiembrie 2021 și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. M-2357/21 din 20 decembrie 2021, emisă la soluționarea cererii prealabile și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual prin care să dispună recalcularea mărimii pensiei pentru vechime în muncă stabilită lui Victor Mandraburcă reieșind din vechimea totală de 24 ani 03 luni și 21 zile și să achite diferența pensiei recalculate începând cu data stabilirii inițiale, 05 septembrie 2009.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

19. La 20 martie 2024, prin intermediul poștei electronice (f.d.91), Casa Națională de Asigurări Sociale, a depus recurs împotriva deciziei din 13 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii

ARGUMENTELE RECURSULUI

20. În motivarea recursului, recurenta a invocat că decizia instanței de apel este neîntemeiată, ce rezultă din aplicarea eronată a legii materiale aplicabile la caz, aprecierea probelor date de instanțele de fond și de apel au fost defectuoase și arbitrare, fapt ce vine în contradicție cu prevederile legislației procedurale civile, cât și cu dreptul la un proces echitabil.

21. Menționează că, prevederile actelor normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și publice autonome se aplică numai în partea în care nu depășesc cadrul stabilit de actul normativ de nivel superior pentru executarea căruia a fost emis și nu contravin prevederilor actelor respective. Prin urmare, Ordinul nr.96 din 20 martie 2018 emis de MAI în conformitate cu prevederile pct.7 lit. g) și pct.8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78/1994 „Cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului

National Anticorupție și sistemului penitenciar”, depășește prevederile actului normativ în temeiul căruia a fost emis.

22. Susține că Hotărârea Guvernului nr.78/1994 nu conține prevederile prevăzute în ordinul Ministerului Afacerilor Interne nr.96 din 20.03.2018. Iar două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu se acordă persoanelor care au activat în penitenciare de tip închis și nu provizoriu cum este indicat în ordinul emis de MAI.

23. A concluzionat recurenta că recalcularea pensiilor pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și pentru familiile acestora se efectuează de la data de 1 a lunii următoare celei în care au survenit circumstanțele ce cauzează modificarea mărimii pensiei. Totodată, dacă pensionarul beneficiază de dreptul la majorarea pensiei, diferența de pensie i se poate plăti doar pentru 12 luni trecute.

24. Curtea Supremă de Justiție a comunicat intimatului cererea de recurs, informând despre posibilitatea depunerii unei referințe la recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

25. Art. 244 alin. (1) Cod administrativ prevede următoarele:

„(1) Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.”

26. Art. 245 Cod administrativ relevă că:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.”

27. Art. 245¹ din Codul administrativ prevede că:

(1) Recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces; d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor; e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv; f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.c) și d) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

(3) Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin.(1) lit.d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La

examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.

28. Art. 193 alin. (3) și (3¹) din Codul administrativ:

„Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători. În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.”

29. Art. 247 din Codul administrativ:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art. 245¹ alin.(1) lit. b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

30. Art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ:

„(1) În urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: b) admite recursul, casează integral decizia instanței de apel și trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs”.

31. Art. 194 alin. (2) din Codul administrativ:

„(2) În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.”

32. Art. 143 din Codul administrativ:

„(1) Un act administrativ individual ilegal defavorabil poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil.”

„(2) Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.”

„(3) Dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin aceasta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații sociale corespunzătoare, atunci actul administrativ, chiar și după ce a devenit incontestabil, se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor. Această normă nu se aplică dacă actul administrativ se bazează în esență pe date eronate sau incomplete, pe care persoana defavorizată le-a prezentat intenționat sau din neglijență gravă.”

„(4) Dacă un act administrativ individual este retras conform alin.(3) cu efect pentru trecut, prestațiile sociale se efectuează conform prevederilor legale corespunzătoare pentru o perioadă de cel mult 3 ani pînă la retragere. Dacă retragerea se face la cerere, calcularea perioadei pentru care se vor acorda retroactiv prestații sociale se face din momentul depunerii cererii.”

„(5) Prevederile alin.(1)–(4) din prezentul articol nu se aplică dacă sînt întrunite condițiile stabilite la art.147 alin.(3).”

33. Art. 54 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993:

„Suma pensiei calculată pentru pensionarii din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și a funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și pentru familiile acestora și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp”

34. Art. 61, alin.(1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993:

„Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.”

35. Art. 195 din Codul administrativ:

„Procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

36. Referitor la termenul de depunere a recursului, Completul de judecată atestă că decizia contestată a fost notificată recurentului, în mod electronic, la 19 februarie 2024 (f.d.91), iar recursul a fost depus anterior, la data de 20 martie 2024, cu respectarea prevederilor art. 245 din Codul administrativ.

37. Materialele cauzei atestă că la 05 ianuarie 2022, Victor Mandraburcă a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea refuzului CTAS Șoldănești din 22.11.2021, anularea refuzului CNAS din 20.12.2021, obligarea CNAS la recalcularea pensiei de la 04.09.2009 în virtutea recunoașterii activității sale pentru o lună de serviciu - două luni vechime de muncă cu includerea perioadelor de la 25.06.1991 pînă la 16.05.1994, de la 14.07.2008 pînă la 24.09.2009, obligarea CNAS să-i achite diferența pensiei recalculate în raport cu pensia primită pentru perioada anterioară, începând cu 04.09.2009.

38. Judecând cauza, prima instanță prin hotărârea din 29 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani), a admisă acțiunea în contencios administrativ formulată de Victor Mandraburcă împotriva Casei Naționale de

Asigurări Sociale prin care s-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Șoldănești nr.45/2021/22243 din 22 noiembrie 2021 și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. M-2357/21 din 20 decembrie 2021, emisă la soluționarea cererii prealabile. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual prin care să dispună recalcularea mărimii pensiei pentru vechime în muncă stabilită lui Victor Mandraburcă reieșind din vechimea totală de 24 ani 03 luni și 21 zile și să achite diferența pensiei recalculate începând cu data stabilirii inițiale, 05 septembrie 2009.

39. Instanța de apel, prin decizia din 13 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, a respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și a menținut hotărârea din 29 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

40. Analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută din cauza deficiențelor în motivare. Or, instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară cu privire la obligația Casei Naționale de Asigurări Sociale de a-i achita lui Victor Mandraburcă pensia pentru vechime în muncă stabilită reieșind din vechimea totală de 24 ani 03 luni și 21 zile și să achite diferența pensiei recalculate începând cu data stabilirii inițiale, 05 septembrie 2009.

41. În decizia sa instanța de apel a conchis asupra temeiniciei pretenției reclamantului cu privire la achitarea pensiei începând cu data survenirii dreptului, luându-se în considerare certificatul nr. 34/38-9654 eliberat de IP Florești IGP MAI la 13 octombrie 2021, prin care lui Victor Mandraburcă, pentru perioada de activitate a acestuia de la 25.06.1991 până la 16.05.1994 în calitate de polițist al izolatorului de detenție provizorie al CPR Șoldănești și de la 14.07.2008 până la 24.09.2009 în calitate de polițist, polițist-șofer al izolatorului de detenție provizorie al CPR Florești, i-a fost calculată o vechime în muncă cu înlesniri (2 zile pentru 1 zi de serviciu). Vechimea totală în muncă fiind calculată în mărime de 24 ani 03 luni și 21 zile.

42. Însă, în ciuda concluziilor favorabile aduse de prima instanță și instanța de apel în privința cererii reclamantului de a recalcula și achita pensia cu înlesniri două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, instanța de recurs a constatat că hotărârile acestora nu au abordat în mod corespunzător aspectul vădit al responsabilității organului de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

43. Aceste concluzii nu aduc în discuție responsabilitatea Casei Naționale de Asigurări Sociale pentru neplata pensiei cu înlesniri începând cu data survenirii dreptului, luându-se în considerare certificatul nr. 34/38-9654 eliberat de IP Florești IGP MAI la 13 octombrie 2021. Or, conform legislației, suma pensiei

calculate și neachitate la timp trebuie acordată pentru perioada precedentă, dar nu pentru mai mult de trei ani înainte de data solicitării pensiei. În acest sens, se mențin prevederile stipulate la pct. 33 din prezenta decizie.

44. Astfel, instanțele de judecată nu au motivat aspectul menționat, iar aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii. În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

45. De asemenea, conform prevederii legale reținute la pct. 34 din prezenta decizie, recalcularea pensiilor se face pe baza documentelor disponibile la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă reclamantul prezintă ulterior acte suplimentare care ar putea majora pensia, recalcularea se va face pentru perioada precedentă, dar nu pentru mai mult de 12 luni de la depunerea acestor acte și nu înainte de data punerii în aplicare a legii relevante.

46. În contextul prevederilor menționate la pct. 32 Completul de judecată menționează că existența unei norme care exclude dreptul de a beneficia de anumite plăți, nu poate fi interpretată ca o vină pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

47. Deci, la caz instanțele de judecată nu au motivat în niciun fel concluzia de a recalcula și încasa pensia intimatului începând cu data survenirii dreptului, luându-se în considerare certificatul nr. 34/38-9654 eliberat de IP Florești IGP MAI la 13 octombrie 2021, situația în care normele citate supra prevăd o perioadă de cel mult 3 ani sau o perioadă de 12 luni.

48. Prin urmare, este esențial ca instanța să examineze responsabilitatea organului de asigurări sociale în ceea ce privește neplata pensiei pentru perioada menționată de reclamant.

49. În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate anterior, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată, deoarece, conform prevederilor art. 239 din Codul procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

50. Drept urmare, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei și probele prezentate în acest sens, limitându-se doar la aspectele constatate de către instanța de fond. Or, în conformitate cu art. 373 alin.(5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

51. Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

52. Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

53. Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

54. Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

55. Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurentei, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

56. În concluzie, fiind constatate încălcările menționate, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

57. La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând

cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

58. Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Casează integral decizia din 13 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Mandraburcă împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ favorabil și restituie cauza spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc